

TURHAN SELÇUK

BUGÜN

DUN size boksörlerden, menajerlerden, seyircilerden falan bahsettik ama, çok önemli bir kişinin adını anmadık. Oysa o kişi olmasa her maç kanlı bir döğüş halini alır, belki seyirciler de birbirine girer ve ne ring kalır, ne salon.

Hakemi kasdediyoruz.

İçinde gizli yahut açık çıkar çatışmaları devam eden her toplum da bir büyük maç salonudur. Döğüş haline gelmelerini önlemek için o çatışmaları belirli kurallar içinde tutan ve insan topluluklarını orman usullerine dönüp «gücü gücü yetene» diyerek birbirinin kanını içmekten koruyan toplum hakemlerine ise yargıç denilir.

Eğer bizim toplumumuz - belâ arayan bunca öfkeli zevat ve onlara hunk demeye teşne bunca teşvikçi dalkavuk barındırdığı halde - büsbütün ormanlaşmaktan korunabiliyorsa, bunda namuslu ve yürekli Türk yargıçlarının çok büyük payı vardır.

Adaletin donuk kanun kâhplarını körükörüne uygulamaktan ötede bir insanlık meselesi olduğunu anlayan yargıçlarımız zaman zaman politikacıların kendilerine direktif verir gibi tavırlar takınmalarına bakmadan yalnız vicdanlarının sesini dinlemesini bilmiş, ters manevraların etkisini azaltmış, o sayede toplum içindeki adalete güven duygusunu pekleştirerek hukuk devleti kavramına itibar kazandırmışlardır.

Bu güven ve itibarın ne kadar büyük olduğunu, nereden gelirse gelsin haksız saldırılar karşısında vatandaşların hemen adalet cihazımızın tarafsızlığına sığınmakta tereddüt etmediklerini gösteren örneklere her gün rastlıyoruz.

İşçi haklarına yapılan saldırılardan sanat özgürlüğü üstünde baskı kurma denemelerine kadar her türlü konu ve alandan çıkıyor bu örnekler.

Ankara Sanat Tiyatrosunun bugün elimize geçen bültenindeki şu cümlelere bakın:

«Adalet Partisi grup toplantısında bir konuşma yapan AP Afyon Milletvekili Osman Atilla, Türkiye'de komünistlerin savaş açtıklarını, komünizm propagandasının alıp yürüttüğünü söylemiş, örnek olarak da Ankara Sanat Tiyatrosunda oynanmakta olan Pazar Gezintisi oyununu göstermiştir. Görünüş öyledir ki son günlerde yurdumuzda, bazı dokunulmaz çevrelerin de desteğiyle, ilerici ve aydınlara karşı bir Cadı Kazanı kaynatılmak istenmektedir. Bu saldırı furyası içinde AST'nin da nasibini alması tabiidir.

Yalnız, Osman Atilla ve onun gibi düşünenler unutmamalıdır ki, Türkiye Cumhuri-

DÜPEDÜZ

Refik Erduran

yeti demokratik bir hukuk devletidir. Bu ülkede yargıçlar, savcılar vardır... Pazar Gezintisi bir buçuk aydanberi oynanmaktadır ve bu oyunu her akşam bir ya da iki savcı seyretmiştir. Acaba bunların içerisinde Osman Atilla kadar yuttuveri, hukuk bilgisi üstün ve ileri zekâlısı yok muydu?..

Ankara Sanat Tiyatrosu doğru bildiği bu yolda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve kanunları çerçevesinde görevini yapmağa devam edecektir. AST'nin bu anlayışına ne Osman Atilla, ne de onun gibi düşünenler engel olamayacaklardır.»

Görüyor musunuz, insanlar nasıl güvenle bellerini dayıyorlar Türk adaletine!

İki gün önceki milli futbol karşılaşması dolayısıyla gazeteler «Dünyanın gözü üstümüzde» diye yazıyorlardı.

Bugün ise çok daha önemli bir konudan ötürü Türkiye'nin üstünde dünyanın gözü. Bir çok ülkenin en işlek kafaları ne dereceye kadar özgür, adaletli ve hukuka saygılı bir ülke olduğumuzu anlamak için dikkat kesilmiş bulunuyorlar.

Geçenlerde size hikâyesini anlattığım - Cumhuriyet gazetesinin makale yarışmasını kazanan bir yazı dolayısıyla altı küsur yıla mahkûm edilmiş - Şadi Alkılıç var ya? İşte bugün Yargıtay'da onun dâvâsına bakılacak.

Aralarında İngiltere'nin dini lideri Canterbury Başpiskoposu, Uluslararası İnsan Hakları Birliği Başkanı Amerikalı Roger Baldwin, büyük bilgin Oppenheimer, Nobel mükâfatı kazanmış Philip Noel-Baker, dünya çapında ünlü sanatçılar Pablo Casals ve Yehudi Menuhin gibi kişilerin bulunduğu ülkücüler tarafından Birleşmiş Milletler ile danışma işbirliği yapılarak yönetilen Amnesty International Teşkilâtı, bu konuda Yargıtay Başkanlığımıza şöyle sona eren bir mektup gönderdi:

«... Şadi Alkılıç dolayısıyla uyanması muhtemel milletlerarası ilgi ve endişe karşısında Türkiye Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin hür ve demokratik bir üyesi olmak niteliğini ancak bu zâta karşı âtîfet göstererek muhafaza edebilir.»

Milletçe bugünün akşamına Şadi Alkılıç'a, dünyaya ve en önemlisi kendi vicdanımıza karşı yüz akıyla çıkacağımıza, bu gece de içimiz rahat uyuyabileceğimize inanıyoruz.

BİR HİKAYE Ki...

İNSAN kafasının berbat bir özelliği var: zamanla tersliklere alışıyor. Bile bile «Kabullendim» demese de, susarak kabullenmiş oluyor kötülükleri. Hele bir de gözden irak olursa...

Şimdi her gün okuyabileceğiniz gerçeklerden bazılarını 1962 yılında dile getirdiği için bir cezaevinde çile doldurmakta olan Şadi Alkılıç'ın durumu bunun yürekler acısı örneklerinden.

Toplumumuzun düşünce ikliminin ne kadar hızla değişmekte bulunduğunu ve sakıncalarını her fırsatta belirttiğimiz 141-142 nci maddelerin nasıl paslanmış olduğunu göstermesi bakımından çok ilgi çekici Alkılıç'ın hikâyesi. Bilmeyenlere anlatmakta, binlere de hatırlatmakta fayda görüyoruz.

Cumhuriyet gazetesi 1962 yılı sonuna doğru «Liberalizm mi, yoksa sosyalizm mi?» konulu bir makale yarışması açtı. O sırada Sağlık Bakanlığı İkmal Depoları İstanbul Müdürü olan Şadi Alkılıç'ın makalesi yüzlerce yazı arasından jüri kararıyla seçilip yayımlandı.

İçişleri Bakanlığının emriyle İstanbul Savcılığı makaleyi «tetkik» etti ve Savcılığın isteğiyle İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği yazarı tutukladı. Tevkif kararını veren yargıç şöyle dedi:

— Bizim fikir adamlarına hürmetimiz vardır. Fakat ne yapalım, maalesef elimizdeki kanunlar böyle!

Birkaç gün sonra sivil polisler Alkılıç'ın evini basıp kadınların iç çamaşırlarına varıncaya kadar her tarafı didik didik ettiler ve bir çok yazıyla kitap götürdüler.

(Bir iddiaya göre, «Büyük Ekonomistler» kitabının başlığını «Büyük Komünistler» diye okuyup pek sevinmişler.)

Sonradan o yazılarla kitaplar incelendi ve işlerinde hiçbir suç unsuru bulunmadığına karar verildi.

Makaleyle ilgili dâvaya 1. Ağır Ceza Mahkemesinde bakılırken, Adalet Bakanı Yörük onu Senato kürsüsünde okuyup içinde komünizm propagandası bulunduğunu iddia etti ve böylece adalet cihazına politik müdahalenin kaba bir örneğini vermiş oldu.

1. Ağır Ceza Mahkemesi bu dâvaya bakmak istemediğini belirterek çekildi. Dosya 2. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. O mahkeme de çekildi. Dosya 3. Ağır Ceza Mahkemesine geldi.

Orada üç kişilik bir bilirkişi heyetine inceletirildi. Heyetteki Anayasa Hukuk Profesörü Hüseyin Nail Kubalı «Yüksek ahlâkî değer de bir dünya görüşünün ifadesidir» diyerek makalede suç olmadığını belirtti.

İktisadi Doktrinler Tarihi Doçenti Oktay

DÜPEDÜZ

Refik Erduran

Yenal da makaledeki «Sosyalizmin kanun zoruyla tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» ibâresine dikkati çekerek bunun komünizm propagandası yönünde yorumları imkânsızlaştırdığını bildirdi.

Ancak heyetin üçüncü üyesi olan Prof. Hazım Atıf Kuyucak gerekçesiz bir kısa yazıyla makaleyi 142 nci maddenin birinci fıkrasına göre suç saydı.

Aynı günlerde, aralarında ünlü yabancı uzmanlar da bulunan başka bilirkişilerden mahkemeye mütalealar gelmekteydi. Sonradan İtalya Cumhurbaşkanı olan Saragat yazısında şöyle diyordu:

«Şadi Alkılıç'ın yazısı komünist bir yazı değildir. Herhangi bir Batı sosyalistinin altına imza koyabileceği bir yazıdır.»

İtalya'nın eski Başbakanlarından Prof. Nenni'nin de görüşü şuydu:

«Bugün General Franco'nun İspanya'sı hariç, hiçbir memlekette bu makale gibi bir yazı dâvâ konusu olamaz.»

İngiltere'nin Cambridge Üniversitesi Profesörlerinden A. J. Ayer ise durumu şöyle niteliyordu:

«Birleşmiş Milletler yasasında açıklandığı biçimde insan hakları ilkeleriyle bağdaşamaya çalışıyorum.»

Aynı Üniversitenin İktisat Profesörü Maurice Dobb da söz konusu makale yüzünden insanların hapse atılmış bulunmalarını «gülünçlük derecesine varan şaşırtıcı bir olay» sayıyordu.

3. Ağır Ceza Mahkemesi oybirliğiyle beraet kararı verdi, Alkılıç tahliye edildi. Adalet Bakanlığı İstanbul Savcısı Yargıtay'a başvurup karara itiraz etti, mahkûmiyet istedi. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi kararı bozup dosyayı 3. Ağır Ceza Mahkemesine geri yolladı.

O mahkemenin örnek Başkanı Uluer Yüceöz ve üyesi İsmet Paksoy bu durumu protesto ederek dâvaya bakamayacaklarını bildirdiler. Dosya 5. Ağır Ceza Mahkemesine geldi. Şadi Alkılıç orada da beraet etti. Ama Adalet Bakanlığı İstanbul Savcılığının altıncı kere itirazıyla dâvâ Yargıtay Genel Kuruluna geldi ve oradan «142 nci madde birinci fıkrasına göre cezalandırılma gerektiği» hükmü çıktı.

O gün bugün içeride Şadi Alkılıç.

Ne dersiniz bu hikâyeye?

392

Helâyî temizlerken

HERİF kendine helâ yapmış. Dilimli ayak konacak yerleri, fayanssı, kenarları her türlü pisliği emerek siyahlaşmış çimeto parçalarıyla kaplı. Duvarların üstündeki betebelere kirçerler, çimentolar... Mozaıkların yanında gün görmemiş İstanbul kaldırımları sakız beyazlığında kalır...

Adam arattık. Sünepenin biri geldi. Sözde bu işlerin ustasıymış.

— Temizliyebilir misin bunları?

Mırım, kırın, estek, köstek.

— Aletlerimi başkasına verdim de, sonra gelsem olmaz mı da, bizim hanım azıcık silversin şimdilik de...

— Senin çalışmaya niyetin yok galiba...

Dişlerini göstere göstere, tatlı tatlı sırtıyor. Üstelik akıl öğretiyor:

— Buraya nasıl olsa misafir girmez; temizletip ne yapacaksınız, boşuna para vereceksiniz. Neyse fırsat bulursak uğrarız yine...

Çıkıp gidiyor.

Bir başkası geliyor. Bir hamarathık, bir işgüzarlık:

— Nasıl yaptınızlar bunu, hiç böyle şey görmedim, dolandırıcı efendim bunlar... Şuraya bakın şuraya, böyle mi konur betebe?

Seviniyorsun bir marifet gösterecek diye... Akşam eve dönüşüne önce helâyâ dalıyorsun. Aynı pislik, aynı rezalet... Daha fazla olmuyor diye elli kâğıdı alıp, tüymüş.

Bir kocaman, bir de küçük iki sert tel fırça satın aldım; üç şişe de tuz ruhu. Dök tuz ruhunu, sürt fırçayı... Çimentolar bana mısın demiyor. Orayı burayı karıştırıp, bir de sapı kırık sivri bir bıçak bulduk...

Ha babam, de babam, helâ temizliyoruz... Küçük kırıntılar kopuyor çimeto pisliklerinden... Kollar sıvalı, kâh iki kat, kâh çömelmiş, uğraşıyoruz...

Arada sırada ayağa kalkıp, eserine uzaktan bakan bir ressam gibi birkaç adım öteden bakıyorum helâyâ, sonra taze bir şevkle yeniden başlıyorum.

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Dairesinin ikinci heyeti de Yargıtay'ın bozma kararında yargıçların vicdanına karşı bir müdahale gördüğü için kendisini reddetmiş.. Yok canım bu Türkiye o kadar da cürük insanlarla dolu bir memleket değil... Bâzan lök gibi dört dörtlük kişiler çıkıyor ortaya...

Yargıtay ne yapacak şimdi. O bozma kararım veren yargıçların yerinde ben olsam istifa ederim. Ama emezler tabii o yaşa gelmişler. Emekliliklerine az bir şey kalmış.

TAŞ

Cetin Altan

Döküyorum tuz ruhunu. Bıçakla kazıyorum. Fırçayı da sürüyorum.

Emekli Kurmay Albaylardan Cahit Tanör'ün makalesi ne kadar enteresan. Bunu acaba kaç kişi okudu. İlgililer okumuşlardır herhalde... Gizli polisin içyüzünden parçalar sıralamış albay... Ne de olsa gerçekler bir gün çıkıyor ortaya... Ama işte o gerçekler ortaya çıkıncaya kadar hayat elden gidiyor...

Açıyorum musluğu, bol bol su, pislikleri sürükliyorum...

Daha bir hayli tuz ruhu lazım... Daha bir hayli kazımak... Kazıyorum boyuna...

Hükümet elli altı milyon tütcümlere verecek mi? Elli altı milyon bu... İstanbul'un hâlen yapılmakta olan yolları on milyona çıkıyor.. Niçin bu kadar milyona uğraşır bu adamlar... Gelip şu helâyî alın terleriyle kazısalar, rahatça alırlar elli papeli... Belki onu da yapamazlar. Tütün alıp satmak herhalde helâ kazımdan daha kolay.

Biraz tuz ruhu daha..

Üniversite dışında işi olan profesörleri bir bir yazsam. Kimbilir nasıl canları sıkılır... İstemezler böyle şeylerin duyulmasını.. Çok kimse var Türkiye'de yaptıklarının duyulmasını istemeyen... İyi şeyler yapsalar duyulmasını isterler oysa... Neden hep böyle kolayından geçinmeyi tercih ederler ki... İnsan nasıl geçindiğinin öğrenilmesinden korkmamalı ve övünmeli onunla...

Hah, orası da temizlendi...

Çalışmadan çok para almanın yollarını aramak, ne ayıp.

Nerede tuz ruhu...

Yaşı ilerlemiş yargıçlardan kaç bilir acaba bu sistemin içyüzünü.. Ola ki çoğunun hiç hatırına bile gelmemiştir belki. Usul böyle diye düşünmüşlerdir. Hiç çalışmadan çok para almanın bir çeşit hırsızlık olduğu, takılmamıştır kafalarına... Takılınca kimbilir ne kızar, ne hırslanırlardı.

Şurasını da kazıyalım...

Bu gidikle uyanacaktır bu fakir memleket de... Genci yaşlısı herkes anlayacaktır, dolapların nasıl döndüğünü...

Epey temizlendi helâ...

Saat gece yarısı... Gerisini de yarın akşam temizleriz... İyice temizleninceye kadar uğraşmak gerek.